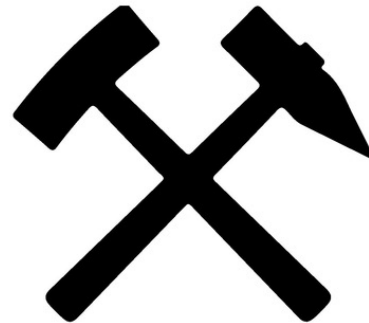

Hornické kladívko (Mlátek a želízko)

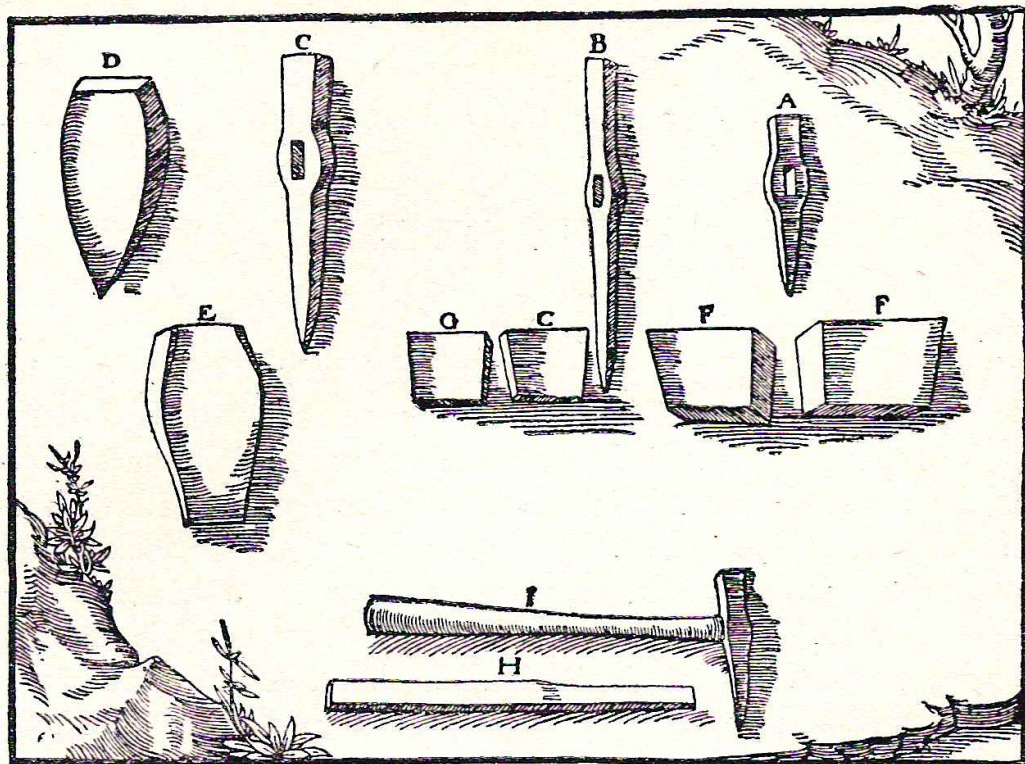
- Hornictví vytvářelo po celé generace bohatství, ze kterého vyrostla většina našich středověkých měst. S montánním podnikáním se rozvíjela řada navazujících řemesel a tím rostlo i postavení celé země.
- Hornický symbol, jinak také **mlátek a želízko**, kladívka, fajslíky, šlíggle, Schlagnägel/Schlägel und Eisen najdeme v různé podobě, spolu s dalšími symboly hornictví v sedmdesáti devíti městských znacích naší země.
- Zkřížený mlátek a želízko se po staletí stal nejen hornickým znakem se všeobecným vyjádřením hornického podnikání, ale je i současně světově uznávaným znakem k vyjádření práce. Rozsah užití ve světě, jako obecného symbolu, má snad srovnání pouze s křesťanským křížem. Se zkříženým mlátkem a želízkiem se setkáváme nejen ve znacích našich města na portálech štol nebo šachet, ale jsou zobrazeny na fasádách. Nejstarší známé zobrazení hornického znaku je z pečetě Havlíčkova Brodu, a to z roku 1269. Nesmíme zapomenout, že se jednalo především o nástroje. Na šachtě pracovala spousta dalších řemeslníků, vedle kováře a zámečníka také tesař, truhlář, sedlář, elektrikář a další.
- Tyto dva zkřížené nejstarší havířské nástroje se staly nejen hornickým znakem se všeobecným vyjádřením havířské práce, ale jsou současně i světově uznávaným znakem. Rozsah jejich použití jako obecného symbolu lze snad porovnat jen s křesťanským křížem. I přes dlouhodobé a hromadné používání tohoto symbolu dochází však stále z důvodu neznalosti používání obou znakových nástrojů k jejich grafickému „znetvoření“. Z neznalosti věci panuje ve veřejnosti domněnka, že ve znaku jde jen o jakési dvě kladiva. Pro objasnění používání obou nástrojů a k pochopení jejich funkce je nutné se vrátit do nejstarších počátků hornictví, kdy se ražení chodeb v pevných horninách ještě vykonávalo bez trhacích prací. Havíři rozpalovali celistvý kámen na ražební stěně ohněm, potom skálu prudce ochlazovali vodou. V popraskaných horninách havíř potom pomocí ostrého želízka na násadě, na které tloukl kladivem, vysekával na čelní ražební stěně rovnoběžné rýhy. Napříč potom kolmo na ně vysekával další soustavu rýh. Tak vznikly postupně na ražební stěně čtverce s vystouplými (buchtovitými) středy, které havíř dál postupně otloukal. Po vyrovnání ražební čelní stěny se celý cyklus s rýhami opakoval.
- Kladivo má oboustrannou bicí polohu. Havíř ho držel v pravé ruce. Pevně naražená násada přes železnou část nepřechýlala. V hornickém znaku je kladivo vpředu k prvnímu uchopení. Želízko držel havíř v levé ruce a bylo na násadě volně nastrčené tak, aby se nepřenášely otřesy úderu na ruce. Volné nasazení je ve znaku vyjádřené přečnickující násadou. Většina želízek byla proti kreslenému dnešnímu znaku víc protáhnutá a ostře zašpičatěná. Dokládají to různé dobové rytiny, hlavně z prostředí starých hornických míst. Pro sjednocení zobrazování hornického znaku byl v Čechách roku 1905 vydaný obecný pokyn v Hornických a hutnických listech. V Německu pro kresbu hornického znaku vyšla v roce 1950 dokonce samostatná státní norma, která znak detailně upřesňuje.

Hornické kladívko

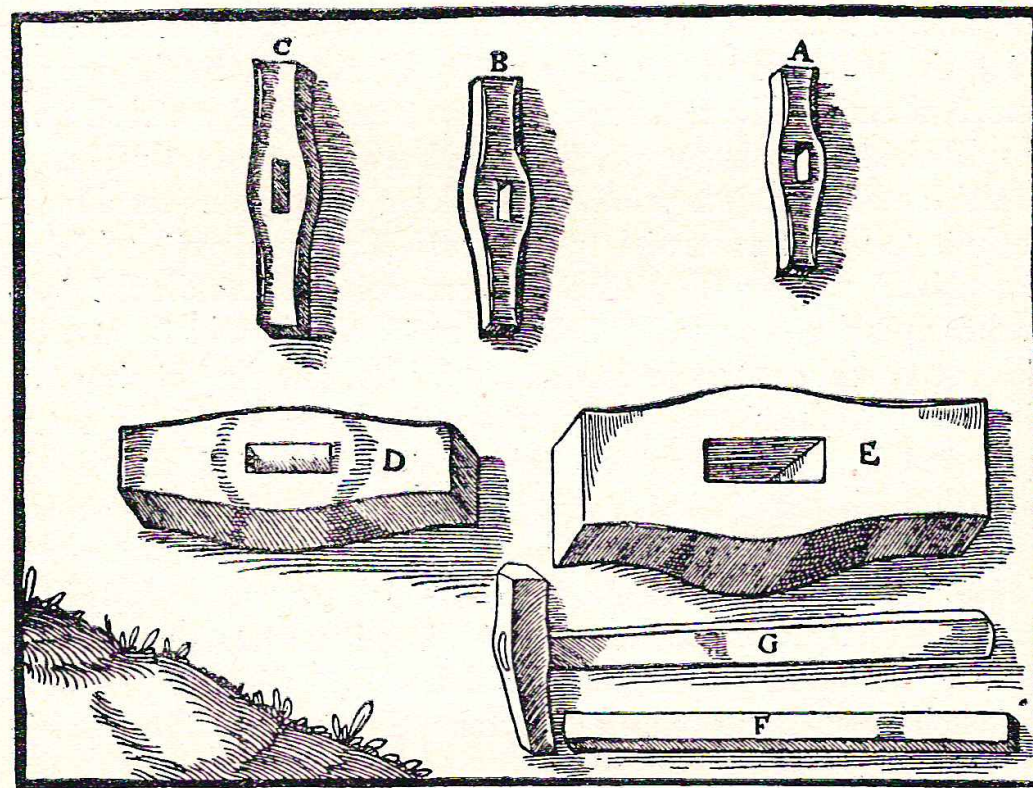
Průmyslový symbol kraje

- **Mlátek a želízko** patřily k základnímu vybavení horníka. Běžně byly užívány ve středověku. Jako symbol se objevují v heraldice.
- V Karlovarském kraji se nachází 134 obcí (z toho 38 měst, 1 městys a 1 vojenský újezd), z toho **33 obcí** (z toho 12 měst a 1 městys) má ve svém znaku tento hornický symbol.
- Obsahuje jej taktéž samotný **znak Karlovarského kraje**.

Želízko A. Zasekáček B. Želízko žumpové C. Skalní klín D. Klín E. Hrubý klín F. Plechový klín G. Dřevěná rukojeť H. V želízku zasazená rukojeť I.

Zásekový mlátek A. Mlátek B. Pucka C. Dvouruční pucka D. Perlík E. Dřevěné topůrko F. Topůrko v zásekovém mlátku G.

Karlovarský kraj (33)

- Abertamy
- Bečov nad Teplou
- Boží Dar
- Božíčany
- Bublava
- Bukovany
- Citice
- Dasnice
- Dolní Nivy
- Dolní Rychnov
- Horní Blatná
- Horní Slavkov
- Hory
- Chodov
- Jáchymov
- Jenišov
- Jindřichovice
- Krajková
- Královské Poříčí
- Krásno
- Mírová
- Nejdek
- Nová Role
- Nové Sedlo
- Oloví
- Pernink
- Pila
- Potůčky
- Přebuz
- Staré Sedlo
- Svatava
- Vintířov
- Vysoká Pec

